

LUẬN BÀN TỪ TIỀM NĂNG KHOÁNG SẢN PHÍA TÂY NAM LỆ THỦY - QUẢNG NINH ĐẾN ĐỘNG LỰC PHÁT TRIỂN KINH TẾ - DU LỊCH TỈNH QUẢNG BÌNH

ThS. MAI VĂN HÁC; NGUYỄN VĂN BẢY

Tỉnh Quảng Bình nằm ở phụ đới kiến tạo Đồng Hới - Kim Cương, thuộc đới kiến tạo Bình Trị Thiên (Theo Nguyễn Văn Hoàn, Luận án Tiến sĩ 1987), bao gồm các đới tương địa chất có tuổi cổ nhất là Ordovic - Silur (Cách hiện nay khoảng 443-488 triệu năm) đến Đệ Tứ, với nhiều loại đá có thành phần và nguồn gốc thành tạo khác nhau; phân bố trên bình đồ cấu trúc địa chất phức tạp.

Khoáng sản có nhiều loại, rất có ý nghĩa đối với sự phát triển kinh tế - xã hội và đời sống con người. Nội dung bài báo này, chỉ nêu những vấn đề địa chất - khoáng sản đang ở dạng tiềm năng (một số đã được kiểm chứng), có thể là động lực thúc đẩy quá trình phát triển kinh tế du lịch của tỉnh Quảng Bình, trong đó khoáng sản vàng và đá mỹ nghệ tại khu vực tây nam huyện Quảng Ninh, Lệ Thủy có trữ lượng khá lớn.

1. Khoáng sản

Khoáng sản là vấn đề lớn và quan trọng, vì khoáng sản là tài nguyên hầu hết không tái tạo được, là tài sản của Quốc gia và là một trong những yếu tố quan trọng để phát triển kinh tế - xã hội nói chung và địa phương có khoáng sản nói riêng. Tuy nhiên, hiện nay Quảng Bình chưa có quy hoạch chi tiết các loại khoáng sản kim loại quý, đá bán quý, nhưng để có thể dự báo nhu cầu và tính thời sự của từng loại khoáng sản nói trên, chúng tôi đề cập một số đặc điểm và nhận định triển vọng của chúng, đặc biệt kim loại quý hiếm (vàng và đá mỹ nghệ) ở khu vực phía tây hai huyện Lệ Thủy và Quảng Ninh, tỉnh Quảng Bình với hy vọng có

thể biến tiềm năng khoáng sản thành lợi thế trong sự phát triển kinh tế du lịch hiện nay của tỉnh nhà.

1.1. Quặng vàng khu vực Vít Thu Lu, huyện Lệ Thủy

Tháng 12/1997, công trình “Đo vẽ bản đồ địa chất và tìm kiếm khoáng sản nhóm từ Vít Thu Lu, Quảng Bình, Quảng Trị tỷ lệ 1:50.000” kết thúc công tác thực địa (Trần Đình Sâm chủ biên, Mai Văn Hác đồng tác giả), khu vực Vít Thu Lu, Lệ Thủy đã phát hiện được 13 điểm mỏ vàng gốc có triển vọng. Trong đó có 8 điểm mỏ có thể có giá trị công nghiệp như: mỏ vàng Sà Khía, các điểm quặng Bạch Đàn, Khe Vàng, Đường 16, Khe Rêu, Thu Lu, Làng Ho và Đường 10.

Theo các tiêu chuẩn phân chia các kiểu quặng và trên cơ sở đặc điểm về magma, thạch địa tầng không chế quặng, đặc điểm biến đổi nhiệt dịch đá vây quanh, hình thái và cấu trúc thân quặng, cấu tạo và kiến trúc quặng, nguồn gốc sinh thành, chúng tôi phân chia quặng vàng ở vùng Vít Thu Lu thành hai kiểu quặng là vàng - bạc và vàng - thạch anh.

1.1.1. Kiểu quặng vàng bạc

Thuộc về kiểu quặng này có các mỏ và điểm quặng như: Sà Khía, Thu Lu, Rào Reng, Đường 16, Khe Cau. Tiêu biểu là mỏ vàng bạc Sà Khía.

Mỏ vàng - bạc Sà Khía nằm ở xã Kim Thủy, huyện Lệ Thủy, cách đường Hồ Chí Minh (nhánh tây) đoạn qua xã Kim Thủy, huyện Lệ Thủy, cách đường Hồ Chí Minh 1km về phía đông. Mỏ đã được Đinh Hữu Sâm

thuộc Xí nghiệp Lâm Công nghiệp Long Đại phát hiện và khai thác từ năm 1993. Đến tháng 4/1995 nhóm công tác của Liên đoàn Địa chất Bắc Trung Bộ gồm Trần Đình Sâm và Mai Văn Hác tiến hành khảo sát nhằm đánh giá thu thập tài liệu để làm cơ sở nghiên cứu tiếp theo.

Về cấu trúc địa chất thân quặng: Quặng vàng ở Sà Khía phân bố ở ranh giới kiến tạo giữa các thành tạo phun trào, á phun trào có thành phần trung tính đến axit thuộc Hệ tầng Động Toàn (*Pđt*) với đá cát kết thuộc tập 2 phân hệ tầng Long Đại dưới ($O_3-S_1lđ_1^2$). Đặc điểm các đới quặng và thân quặng: quặng nằm trong đới dập vỡ và biến đổi nhiệt dịch chủ yếu các hiện tượng như sericit hóa, thạch anh hóa, tạo thành quazit thứ sinh và propylit hóa. Thân quặng có dạng đới kéo dài theo phương 310 và cắm về phía đông bắc với góc dốc 75-85°. Chiều dày thân quặng từ 1-14m, kéo dài trên 3km. Hàm lượng vàng trong mẫu thay đổi từ 1-430g/T, hàm lượng bạc từ 4-1778,5g/T.

1.1.2. Kiểu quặng vàng - thạch anh

Thuộc kiểu quặng vàng - thạch anh gồm các điểm quặng Bạch Đàn, Khe Vàng, Đường 10, Nam Tróc Á và thượng nguồn khe Thu Lu. Tiêu biểu là điểm quặng vàng Bạch Đàn (H.03).

Điểm quặng vàng Bạch Đàn nằm ở xã Lâm Thủy, huyện Lệ Thủy, cách đường Hồ Chí Minh nhánh tây (đoạn qua xã Lâm Thủy, Lệ Thủy) khoảng 4,5km về phía tây, ngược theo khe Bạch Đàn và cách thành phố Đồng Hới 70km về phía tây nam.

Quặng phân bố trong đới dập vỡ kiến tạo đóng vai trò ranh giới giữa khối xâm nhập Tầng Ky với cát kết, bột kết thuộc phụ hệ tầng Long Đại trên ($O_3-S_1lđ_3$) và tập 1 hệ tầng Đại Giang ($S_2đg_1$).

Trong phạm vi điểm quặng gặp đới phá hủy rộng từ 10-50m nằm ở phía cánh treo của đứt gãy là ranh giới phía đông khối granit - biotit - hornblen Tầng Ky. Đới dập vỡ dài

2,5km, theo phương 310-130°, cắm về phía đông bắc với góc dốc từ 50-60°. Dọc theo đới dập vỡ các đá bị biến đổi mạnh chủ yếu với các hiện tượng thạch anh hóa, sericit hóa, pyrophyllit hóa, quazit thứ sinh. Thân quặng có dạng đới và dạng mạch.

- Thân quặng dạng đới phát triển trong đới dập vỡ bị biến đổi cắt qua cát kết tuffogen, cát kết arkoz. Chúng có kích thước lớn: chiều rộng từ 10 - 25m, kéo dài hơn 2,5km, cắm về phía đông bắc với góc dốc thay đổi từ 60-80°, hàm lượng vàng từ 1,0-5,5g/T, bạc từ 1-20g/T.

- Thân quặng dạng mạch, đới mạch, chủ yếu là các mạch thạch anh chứa vàng, trong đó các mạch kích thước nhỏ tập hợp lại tạo nên thân quặng, chiều dày từ 0,1-3m phát triển theo nhiều phương khác nhau; Chiều dài 600m, rộng 3-8m nằm trong đới đá biến đổi. Hàm lượng vàng từ 4,0-9,3g/T, bạc từ 1-10g/T. Từ những dữ liệu trên cho thấy trữ lượng vàng vùng Khe Vàng là không nhỏ, nếu khảo sát chi tiết sẽ cho ta câu trả lời về tiềm năng khả thi này.

2. Đá mỹ nghệ (ngọc bích) ở xã Trường Sơn, huyện Quảng Ninh và xã Lâm Thủy, huyện Lệ Thủy

Đá mỹ nghệ (ngọc bích) ở khe Lệ Nghi và khe Giữa thuộc xã Trường Sơn, huyện Quảng Ninh và các xã Lâm Thủy, Kim Thủy, Ngân Thủy, huyện Lệ Thủy có màu đỏ, đỏ nâu, xanh lam (xanh nước biển), hàm lượng $SiO_2 > 99\%$, các tạp chất có hại rất ít $< 0,5\%$, khi được cưa cắt mài và đánh bóng rất đẹp. Các đá này có thể được dùng để sản xuất đồ mỹ nghệ, vật lưu niệm, quà tặng cho khách du lịch, làm phong phú thêm những điều mới lạ trong mỗi chuyến du lịch, kích thích sự đam mê tìm hiểu mỗi khi khách du lịch đến Quảng Bình.

Hiện nay, công tác khảo sát điều tra địa chất - khoáng sản trong khu vực này đã phát hiện khá nhiều tầng lăn thuộc tập đá silic (mỹ nghệ) nêu trên, một phần lớn mẫu bị biến đổi nhiệt

dịch tạo thành ngọc bích (Theo kết quả phân tích thạch học của Trường Đại học Mở Địa chất), bước đầu đã chế tác (thử nghiệm) được các sản phẩm như tượng Phật Tổ Như Lai...

2. Những đề xuất và kiến nghị

Từ những khoáng sản hiện đã khảo sát sơ bộ nêu trên, chúng tôi có các kiến nghị về công tác địa chất khoáng sản của tỉnh Quảng Bình:

- Đưa các diện tích ở phía tây tỉnh Quảng Bình thuộc hai huyện Quảng Ninh và Lệ Thủy vào quy hoạch “Điều tra đánh giá tài nguyên khoáng sản của tỉnh Quảng Bình giai đoạn năm 2019-2020”, với trọng tâm là khoáng sản vàng và đá mỹ nghệ.

- Sau khi đã điều tra đánh giá tài nguyên khoáng sản vàng và đá mỹ nghệ ở các khu vực nêu trên, tiếp tục đưa vào quy hoạch thăm dò - khai thác các điểm mỏ vàng Sà Khía, Bạch Đàn và đá mỹ nghệ ở khu vực phía tây hai huyện Lệ Thủy và Quảng Ninh ở giai đoạn 2021-2025, tầm nhìn đến năm 2030, phục vụ phát triển kinh tế - xã hội, đặc biệt là góp phần phát triển du lịch.

- Tuyên truyền giáo dục cán bộ và nhân dân nâng cao ý thức bảo vệ tài nguyên môi trường trong các khu vực có khoáng sản. Tất cả các cá nhân, tập thể phải chấp hành nghiêm Luật Khoáng sản và có kế hoạch thực hiện tốt quy hoạch thăm dò và khai thác khoáng sản của tỉnh đã được cấp có thẩm quyền phê duyệt.

Như vậy, có thể thấy rằng tiềm năng du lịch tỉnh Quảng Bình rất lớn, trên địa bàn có nhiều danh thắng nổi tiếng hứa hẹn khách du lịch đến tham quan, tìm hiểu như Phong Nha - Kẻ Bàng, Sơn Đoòng, khu lăng mộ và nhà lưu niệm Đại tướng Võ Nguyên Giáp, suối nước nóng Khe Bang, đôi bờ sông Gianh, Lũy Thầy, sông Nhật Lệ, bãi biển Đồng Hới... Tuy vậy, khách du lịch đến và khi ra về, chưa có quà lưu niệm mang tính đặc trưng riêng của tỉnh Quảng Bình, ghi lại kỷ niệm những nơi họ đã đến, để gợi nhớ mỗi khi xa Quảng Bình và hẹn

Tượng Phật Tổ Như Lai và các mẫu vật được khắc chạm từ đá mỹ nghệ lấy ở phía tây huyện Lệ Thủy

Ảnh: M.V.H

ngày gặp lại. Do vậy, chúng ta có thể gọi, mời du khách thập phương đến với Quảng Bình thông qua các kỷ vật lưu niệm; trên đó ghi chép, mô tả phong cảnh, chân dung các vĩ nhân, các anh hùng... của miền đất Quảng Bình, từ các sản phẩm mà chúng ta có thể khai thác ngay trên địa phương mình mà không cần phải mua hoặc nhập từ nơi khác ■